

Latvijas graudi pasaules patērētājiem

Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības (LPKS) **VAKS** biedru izaudzētie graudi no Vidzemes un Latgales laukiem aizceļo līdz pat Āfrikas ziemeļiem un Tuvajiem Austrumiem

Teksts *Monta Glumane*

Foto *Ritvars Skuja*

LPKS **VAKS** šī būs 22. ražas novākšanas sezona. Kopumā apvienojot tuvu pie 600 biedriem, kooperatīvs nodrošina to izaudzētās produkcijas pirmapstrādi, uzglabāšanu, realizāciju un eksportu. Arī šis gads nebūs izņēmums, jo solās būt laba raža. Vēl efektīvāk ļaus strādāt LPKS **VAKS** Gulbenes filiāles jaunais graudu pirmapstrādes komplekss, kuru plānots pabeigt līdz šī gada graudu ražas sezonas sākumam. Atbilstoši biedru pieprasījumam, **VAKS** investē visos savos graudu pirmapstrādes kompleksos.

“Sākām darboties Valmierā, otru struktūrvienību atvērām Varakļānos, šī ir trešā. Kooperatīvā darbojas ļoti daudz Gulbenes lauksaimnieku, un mēs viņus apkalpojam caur Valmieras elevatoru, taču attālums ir salīdzinoši liels. Biedru skaits pieauga, un nācās domāt par to, ka šis process jāveic šeit uz vietas,” stāsta LPKS **VAKS** valdes priekšsēdētājs Indulis Jansons. Pirmās investīcijas **VAKS** Gulbenes filiālē tika veiktas 2012. gadā, iegādājoties zemes gabalu un izbūvējot pirmo graudu pirmapstrādes kompleksu.

“Ar to kādu brīdi varējām strādāt, taču pieprasījums auga. Pirmkārt esošie biedri paplašina savas platības, attīstās audzēšanas tehnoloģijas, šķirnes, zināšanas, kā to izdarīt, rodas jauni biedri. Līdz ar to kļuva aizvien šaurāk un šaurāk. Pērn bijām ļoti kritiskā situācijā – bija ļoti laba raža, bet mūsu jaudas bija nepietiekamas. Nācās pieņemt lēmumu par šo kārtējo investī-

ciju,” komentē I. Jansons. Līdz ar jauno graudu pirmapstrādes kompleksu Gulbenes filiālē varēs izvietot aptuveni 35 tūkstošus tonnu labības. “Graudus pārsvarā eksportē ar kuģiem: jo lielāks kuģis, jo lētākas transporta izmaksas. Ar šo investīciju mēs varētu pamēģināt no Gulbenes graudiem – protams, tas ir mazliet pārnestā nozīmē – uzkraut vienu *Panamax* tipa kuģi. Tas nav pavisam precīzi, jo mēs pieņemam dažādas kultūras, bet, ja ņemam vērā kopējās tonnas, tad ejam uz priekšu un augam,” norāda I. Jansons. Kompleksa būvniecību paredzēts pabeigt līdz šā gada 20. jūlijam, un tas ļaus Gulbenes **VAKS** trīskāršot gan graudu pieņemšanas, gan kaltēšanas jaudas.

Gudra saimniekošana

Pārsvarā **VAKS** Gulbenes filiālē nonāk graudi no Gulbenes apkārtnes un tuvākajiem pagastiem, kā arī Alūksnes, Balviem, nedaudz no Smiltenes novada, Madonas, Cēsaines un Rugājiem. Graudiem tiek veikta pirmapstrāde, kaltēšana, uzglabāšana un transportēšana līdz Latvijas ostām. Vidzemes un Latgales lauksaimnieku graudi pamatā aizceļo uz Eiropas dienvidiem, Āfrikas ziemeļiem un Tuvajiem Austrumiem. Kooperatīvā darbojas dažāda lieluma saimniecības.

“**VAKS** ir arī ļoti mazas saimniecības, kurām tā ir blakus nodarbošanās. Ar 50 ha sējumu kvalitatīvai dzīvei būs par maz. Protams, pamats ir saimniecības ar 100 līdz 500 ha, kas dod lielu graudu piensumu. Savukārt lielākajām saim-

niecībām pieder vairāk nekā 2000 ha,” komentē I. Jansons. Platībās tiek audzētas dažādas kultūras, taču tendences īpaši nemainās, un pamatā tiek audzēti kvieši un rapsis. Vēsturiski Vidzeme un Latgale ir specializējušies arī rudzu audzēšanā. Tiek audzētas arī auzas, mieži, griķi un pupas. Kā jau visā biznesa pasaulē – izšķirošais ir tirgus, tas, ko var pēc iespējas efektīvāk saražot un veiksmīgāk pārdot.

Ilgtermiņa ieguvums

Vaicāts, kāds ir galvenais iemesls, kāpēc lauksaimnieki nolemj iestāties kooperatīvā, I. Jansons skaidro: “Pamudinājums droši vien katram ir citāds, bet es domāju, ka būtiskākais, uz ko mēs orientējamies, ir tas, ka šo pakalpojumu varam piedāvāt par saprātīgām izmaksām. Pats lielākais ieguvums biedram ir ilgtermiņā, bet bieži vien to noliedz, it īpaši mūsu konkurenti. Vien, kad būs iekarota ievērojama tirgus daļa, kas graudkopībā ir ļoti būtiska, tikai tad tā ir vērā ņemama. Saimnieks viens nav noteicējs pār tirgu. Tajās valstīs, kurās graudkopībā ir izveidotas kooperācijas, piemēram, Skandināvijā, Dānijā, Vācijā, ir arī cita attieksme pret lauksaimniekiem. Tur nebūs tādas situācijas, kāda mums ir šodien, – kā krīze, tā nevienam neko vairs nevajag un katrs cīnās, kā nu var. Kooperatīvu pirmais uzdevums ir pārstāvēt savus biedrus. Jau pirms 21 gada esam uzsākuši šo ceļu, veiksmīgi ejam tālāk, un katrs solis nostiprina mūsu pozīcijas tirgū.